

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/13748,Kosciol-i-klasztor-oo-jezuitow-w-Kaliszu.html>
2022-01-21, 22:19

Kościół i klasztor oo. jezuitów w Kaliszu

Kościół i klasztor oo. jezuitów w Kaliszu. Jezuici przybyli do Kalisza w XVI w., w okresie międzywojennym prowadzili Apostolstwo Miłosierdzia, niosąc pomoc ludziom chorym i biednym. W 1961 rektor Kolegium Jezuitów o. Stefan Dzierżek stoczył z lokalnymi władzami batalię, która skończyła się próbą zajęcia inwentarza zakonników przez komornika. W l. 70. klasztor był ośrodkiem opozycji demokratycznej; o. Stefan Miecznikowski przebywał w Kaliszu od 1970, a 1971-1978 był rektorem Kolegium Jezuickiego, po nim do 1984 kolegium ponownie kierował o. S. Dzierżek. Ponadto 1971-1972 duszpasterzem w kościele był ks. Hubert Czuma. Głównie za ich sprawą przy kościele i klasztorze skupiła się demokratyczna opozycja kaliska. W l. 70. powstało Duszpasterstwo Inteligencji współpracujące z działającą od połowy l. 60. Grupą Czwartkową. Działalność opozycyjną wspierali także oo. Franciszek Nowicki i Bogumił Dzięglewski. Od połowy l. 70. działała tu także tzw. Szkoła Jezuicka, której hasło brzmiało „żadnych flirtów z komuną”. W 1978 odbyło się w klasztorze spotkanie lokalnej opozycji z Leszkiem Moczulskim, który przywiózł egzemplarze pisma „Opinia”. W klasztorze odbywały się pierwsze spotkania kaliskiej grupy ROPCiO, wydającej niezależny periodyk „Wolne Słowo”. [Szkoła](#) Jezuicka i Duszpasterstwo Inteligencji korzystały z pomocy i doświadczenia o. S. Dzierżka i [ks. Andrzeja Wachowskiego](#), który za pośrednictwem znajomych proboszczów z okolicznych miejscowości przyczynił się do utworzenia w terenie siatki kolportażowej „Wolnego Słowa”. Z grupą ROPCiO związani byli m.in. Anna Kleczewska, Andrzej Krawczyk, Antoni Pietkiewicz, Jerzy Pietkiewicz, Tadeusz Wolf.

We IX 1980 powstająca „S” nawiązała współpracę z kaliskimi jezuitami; o. S. Dzierżek odprawił wówczas mszę w intencji strajkującej załogi Kaliskich Zakładów Koncentratów

Spożywczych „Winiary”; następnie kaliski MKZ, później ZR „S” Wielkopolska Południowa utrzymywały kontakty z klasztorem i działającym przy nim KIK (powstałym w III 1981).

14 XII 1981 działacze „S” przenieśli z siedziby ZR do o. S. Dzierżka ocalałe po rewizji pieniądze i dokumenty; w akcji wzięli udział m.in. Krystyna Bartkowiak, Marek Breliński, Dymitr Hołowko, Elżbieta Kramarska, Krystyna Langa, Zdzisław Małecki, J. Pietkiewicz, Małgorzata Węgrzyn. Zaraz po 13 XII 1981 o. S. Dzierżek utworzył przy pomocy Grupy Czwartkowej Sekcję Pomocy Pozbawionym Wolności i Pracy i Ich Rodzinom z Powodu Stanu Wojennego, którą kierował, następnie przekształconą w oddział Prymasowskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i Ich Rodzinom. W XII 1981 w kościele przygotowano żłóbek bożonarodzeniowy z Jezusem wyrzuconym na druty kolczaste, tło stanowiła plansza z sylwetkami robotników i wdzierającą się plamą jaskrawej czerwieni, jako nawiązanie do tragedii w KWK Wujek, na 2. planszy widoczne były ślady gąsienic czołgów; o. S. Dzierżek został 8 I 1983 skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Łodzi na 1 rok więzienia w zawieszeniu na 3 lata. Mimo to 24 XII 1982 szopka ponownie nawiązywała do rzeczywistości stanu wojennego: przedstawiała leżącego w żłóbku Jezusa otoczonego atrapami towarów reglamentowanych, w tle twarze dzieci, obok żłóbka 2 ponadmetrowe repliki kartek żywnościowych; o. S. Dzierżek został skazany przez kolegium ds. wykroczeń na 2 mies. aresztu. W 1982 pod egidą o. S. Dzierżka z inicjatywy działaczy „S” RI na terenie klasztoru powstało Duszpasterstwo Rolników Indywidualnych Okręgu Kalisko-Sieradzkiego; jego współorganizatorem był Mieczysław Walczykiewicz; do DRI należeli m.in. Józef Bednarski, Leonard Duszeńko, Jan Heresztyn, Franciszek Lipowski, Stanisław Miklas, T. Wolf, Lechosław Żabierek; w ramach DRI organizowano pomoc dla internowanych działaczy „S” RI, spotkania z ciekawymi ludźmi. 1984-1987 pod nieobecność o. S. Dzierżka DRI prowadził o. Walenty Kublik. W ramach współpracy z TTK od 13 X 1982 w kościele oo. jezuitów odprawiano Msze za Ojczyznę, celebrowali je kaliscy jezuita, m.in. oo. S. Dzierżek, W. Kublik, A. Jacyniak, Longin Szymczukiewicz oraz gościnnie o. Felicjan Paluszkiewicz z

Warszawy; od 13 XII 1982 po mszach tych członkowie „S” organizowali [marsze](#) z układaniem krzyży kwietnych; wierni udawali się pod kościół św. Józefa, w którego fasadę wmurowana jest tablica poświęcona pamięci księży pomordowanych w Dachau, i układali tam krzyże z kwiatów i zniczy. Kiedy 13 III 1983 funkcjonariusze MO i ORMO zaatakowali zebranych przed kościołem św. Józefa, o. S. Dzierżek udostępnił członkom podziemnej „S” na układanie krzyży kwietnych ogród przyklasztorny; oo. S. Dzierżek, Aleksander Jacyniak wygłaszali patriotyczne i polityczne kazania, m.in. poświęcone Lechowi Wałęsie (kiedy otrzymał pokojową Nagrodę Nobla), Zbrodni Katyńskiej, amnestii połączonej z banicją, ks. Maksymilianowi Kolbemu, Czesławowi Miłoszowi, Janowi Pawłowi II; najczęściej wiernych uczestniczyło w mszach za ojczyznę 13. dnia każdego miesiąca, msze zamawiali pracownicy różnych zakładów pracy, m.in. Fabryki Wyrobów Runowych Runotex, Spółdzielni Inwalidów Rozkwit, Zakładów Sprzętu Motoryzacyjnego Polmo, KZKS Winiary, Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji, Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej, Kaliskich Zakładów Garbarskich. Corocznie, przy współpracy KIK, jezuita organizowali w klasztorze spotkania opłatkowe dla byłych internowanych i represjonowanych z całego woj. kaliskiego, o. S. Dzierżek przekazywał wtedy najbardziej potrzebującym pieniądze i dary rzeczowe. 25 IV 1983 w pomieszczeniach KIK na terenie klasztoru odbyło się spotkanie z prof. Leszkiem Nowakiem. 20 V 1984 Halina Mikołajska po mszy czytała w kościele wiersze o tematyce religijnej. 13 IX 1984 z inicjatywy TKK oraz tajnych struktur „S” RI w klasztorze przygotowano wystawę „Wojna polsko-bolszewicka 1919-1920”; honorowym gościem był Janusz Onyszkiewicz. Na terenie klasztoru oo. jezuitów działał kiosk, w którym można było kupić wydawnictwa podziemnej „S”. W 1985 przy klasztorze zawiązało się Duszpasterstwo Służby Zdrowia, którym kierował o. A. Jacyniak; jego działaczami byli m.in. lekarze: Elżbieta Kałuża-Maniewska, Mariusz Mieszczaniński, Stanisław Szponder, Tadeusz Wichliński, Aleksander Wojczak. Półoficjalne spotkania działaczy „S” w klasztorze (od połowy 1988) dały początek Duszpasterstwu Ludzi Pracy Solidarność Kaliska im. ks. Jerzego Popiełuszki, którym kierował o. S. Dzierżek.

14 I 1989 na spotkaniu opłatkowym duszpasterstwa 7 działaczy podjęło decyzję o ujawnieniu się i podjęciu oficjalnej działalności; byli to: Anna Binder, Stanisław Kordelas, Jan Marciniak, Jan Mosiński, Stanisław Słodkiewicz, Wiesław Smaga, Wanda Znajkiewicz. Na bazie duszpasterstwa powstał Komitet Organizacyjny TZR. W 1989 na terenie klasztoru odbywały się spotkania jawnej Tymczasowej Wojewódzkiej Rady „S” RI. 1 IV 1989 w klasztorze powołano KO „S” Wojewódzkiego Kaliskiego z Jerzym Pietrzakiem na czele.

Grażyna Schlender

[Region Wielkopolska Południowa, Kalisz](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)